

วิธีการสอนประวัติศาสตร์ และอาเซียนศึกษา
ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของห้องสมุดโรงเรียนวัดแสงสรรค์
จังหวัดปทุมธานี

Methods of Teaching History and ASEAN Studies through
Organizing Learning Activities of the Library at Wat Saeng San
School, Pathum Thani Province

ปิยะดา แพรดำ*

Piyada Pheardam

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการสอนประวัติศาสตร์และอาเซียนศึกษาของนักเรียนโรงเรียนแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี ใช้การศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย สัมภาษณ์ การจัดกิจกรรมและสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า ในการจัดการเรียนการสอนใช้หลากหลายวิธี ประกอบด้วย (1) สอนด้วยหนังสือและเอกสารผ่านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภายในห้องสมุด อ่านหนังสือที่นักเรียนสนใจเกี่ยวกับอาเซียนศึกษา และประวัติศาสตร์ (2) สอนด้วยวีดิทัศน์และสื่อสื่อเสียงภาพ ในรูปของ CD DVD ตามช่วงเวลา ที่โรงเรียนและหลักสูตรกำหนด (3) สอนด้วยระบบออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ จากสื่อในระบบออนไลน์ในห้องสมุด (4) การสอนด้วยการทำกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องสมุดและศึกษาพื้นที่ในแบบประวัติศาสตร์ชุมชน และ (5) การสอนแบบเชื่อมโยงบูรณาการแบบสหสัมพันธ์พื้นฐานของข้อมูลสู่การเรียนรู้ โดยผลการเรียนรู้ที่หวังผลคือการปรับตัวของนักเรียนต่อวิถีของอาเซียนและผู้คนจากประเทศอาเซียนในชุมชนที่นักเรียนอยู่อาศัย

* โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี Email : pp_k@hotmail.com

รวมทั้งการแสดงออกของนักเรียนต่อชุดความรู้ในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น รัฐ และประวัติศาสตร์ของชาติ

คำสำคัญ : วิธีการสอนประวัติศาสตร์, อาเซียนศึกษา, โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จ.ปทุมธานี

Abstract

The purpose of this article was to study methods of historical teaching and ASEAN Studies of students at Saeng San School, Pathum Thani Province. This paper studied from research papers, interviews, organizing activities and participatory observation. Results of the study showed that there were various methods of teaching consisted of (1) teaching with books and documents through learning promotion activities within the library, read books that students were interested in about ASEAN Studies and history, (2) Teaching with video and audio media in the form of CD, DVD at the time specified by the school and the course, (3) teaching by using online platform in various channels from the library, (4) Teaching by doing learning activities in the library and studying the area in the history of the community, and (5) Integrated teaching and integration based on information-based learning. The results of learning expected are the students' adaptation to the way of ASEAN and people from ASEAN countries in the communities where the students live as well as the expression of students on knowledge sets in local, state and national history.

Keywords: Methods of teaching history, ASEAN studies, Wat Saeng San School, Pathum Thani Province

บทนำ

การที่จะสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้หรือสังคมฐานความรู้จำเป็นต้องมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สังคมจะต้องสร้างลักษณะนิสัยรักการเรียนรู้ ผู้คนในสังคมต้อง

ตระหนักว่า การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ความรู้ที่ได้จากสถานศึกษาไม่ใช่องค์ความรู้ที่ให้คำตอบหรือให้ความกระจ่างกับชีวิตได้ทั้งหมด เพื่อสร้างศักยภาพในการดำเนินชีวิตเรายังจะต้องเรียนรู้สิ่งต่างๆ อีกมากจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ รอบตัวเรา แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นมิใช่เป็นเพียงสถานที่เก็บรวบรวมจัดหมวดหมู่และแสดงของเก่าอย่างที่เรามองเห็นหากแต่ยังคงมีบทบาทที่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถกระตุ้น ให้ผู้พบเห็นเกิดความอยากรู้อยากเห็นผ่านหลักฐานเชิงประจักษ์ที่พบเห็นได้ ทำให้เกิดความใฝ่รู้ ความคิดสร้างสรรค์ ผ่านความรู้ทางประวัติศาสตร์ หรืออาเซียนศึกษา ซึ่งจะ

เป็นพลังที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงสังคมที่เป็นอยู่สู่สังคมแห่งการเรียนรู้

การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นแนวทางการปฏิบัติผ่านการสร้างความรู้ของครูและคนในชุมชนที่จะได้นำไปใช้จริงในการเรียนอย่างมีคุณภาพ (อุดม เขยกิจวงศ์, 2545) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ชุมชน หรือประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติ รวมถึงอาเซียนศึกษาประเทศชิตข้าง เป็นการแสวงหาแนวทางการศึกษาอย่างใหม่ นับเป็นปรากฏการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นทั่วโลก เป็นที่มาของแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลายาวนาน ที่มีมาทุกยุคสมัย (ธนา นิลชัย โกวิทย และอดิศร จันทร์สุข, 2552; ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และดารณี คำวังนัง, 2545) แต่ในวงการศึกษาก็ให้ความสนใจและความสำคัญมากขึ้น แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญต่อการเรียนรู้แนวใหม่ ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ซึ่งจะสามารถช่วยตอบสนองการเรียนรู้ให้เป็นกระบวนการ (Process of Learning) จนกระทั่งเป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง (Learning by doing) และแหล่งเรียนรู้สามารถช่วยผู้เรียนสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในพื้นที่การเรียนรู้ นั่น ที่เรียกว่า “**นิเวศวิทยาการเรียนรู้**” ทำให้รู้จักคิดแบบองค์รวม ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้ครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการให้แก่ผู้เรียนได้สมบูรณ์ที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับจากแหล่งการเรียนรู้ไปสู่ประสบการณ์จริงในการดำเนินชีวิตประจำวัน แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่ หรือข้อมูลเชิงประจักษ์รอบตัวนักเรียน หรือโรงเรียน ล้วนเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ ที่มีประโยชน์ในทางประวัติศาสตร์ และมีเนื้อหาสาระหลากหลายที่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งกรณีของจังหวัดปทุมธานี โดยมีโรงเรียน

วัดแสงธรรม เป็นสถาบันการศึกษาระดับประถมศึกษาที่ทำหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้กับลูกหลานเยาวชนในพื้นที่ตั้งของโรงเรียน มีห้องสมุดเป็นฐานสำหรับการศึกษาสืบค้นและการเรียนรู้ ประกอบกับกระบวนการจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปในยุคศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างหลากหลาย โดยการใช้ฐานของระบบนิเวศทางการเรียนรู้ หรือบรรยากาศของการเรียนรู้ มาเป็นฐานในการส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่งจัดเป็นภูมิศาสตร์เชิงพื้นที่ รวมไปถึงนิเวศการเรียนรู้ที่รอบกายเพื่อนบ้าน (ลาว กัมพูชา พม่า) ที่เข้ามาทำงานเป็นประชากรแฝง สู่อุปการศึกษาระดับเพื่อนบ้านในนามอาเซียนศึกษา ก็จะกลายเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ และพัฒนาการเรียนรู้ได้ ซึ่งจะได้ทำการศึกษาและเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนวัดแสงธรรมต่อไป

ประวัติศาสตร์และอาเซียนศึกษากับแนวทางการเรียนรู้ของนักเรียน

การสอนนับเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งในการสื่อสาร และการสอนทำให้เกิดการสื่อสาร โดยมีเป้าหมายเป็นการเรียนรู้เชิงประจักษ์ สำหรับนักเรียน กระบวนการเรียนการสอนด้วยวิธีการ หรือเทคนิค หรือวิธีการที่สำคัญทำให้เกิดการเรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์สำหรับนักเรียนโดยตรง ซึ่งในการเขียนนี้จะได้นำมาแบ่งเป็นเป็นการเรียนรู้เชิงประจักษ์ และเป็นประสบการณ์ตรงสำหรับนักเรียนได้เรียนรู้ และได้ใช้ความรู้เหล่านั้นมาเป็นกลไกสำคัญให้ทำให้เกิดการเรียนรู้เชิงประจักษ์ในองค์กรรวม โดยโรงเรียนวัดแสงธรรม จ.ปทุมธานี ได้มีการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และเป็นอาเซียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้ เข้าใจ และเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง ให้เป็นส่วนสำคัญของประเทศชาติ ดังที่ พรทิพย์ วงศ์ไพบูลย์ (2560) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ต้องมีความท้าทายและให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย สร้างบรรยากาศ การมีส่วนร่วม การอภิปรายและการสร้างสรรค์สู่การนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านมา การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น วันอาเซียน มุมอาเซียน หรือมุมประวัติศาสตร์บุคคลสำคัญในบริบทของไทยและบริบทโลกของห้องสมุดโรงเรียนวัดแสงธรรม จึงนับว่าเป็นส่วนสำคัญต่อการเรียนสอนตามสาขาที่กำหนด โดยเป็นความพยายามเน้นการจัดการและพัฒนาให้

สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและการจัดการเรียนรู้นั้น ๆ ซึ่งผู้สอนต้องเสริมประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและได้ทักษะกระบวนการการเรียนรู้ ที่เป็นประโยชน์ทั้งควรค่าต่อการนำไปถ่ายทอด และดำเนินชีวิตได้ในฐานะเยาวชนที่ต้องมีบทบาทและความสำคัญต่อสังคมและชุมชน

วิธีการสอนประวัติศาสตร์และอาเซียนศึกษา

อาเซียนศึกษา และประวัติศาสตร์ มีความสำคัญในฐานะเป็นเรื่องใกล้ตัวนักเรียน ด้วยเหตุผลในเรื่องของการอพยพเคลื่อนย้ายของคนในชุมชนจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งทำให้เกิดการอพยพเคลื่อนย้าย (Movement) และกลายเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ดังกรณีที่แรงงานในนามสัญญาชาติพม่า ซึ่งอาจประกอบด้วยไทยใหญ่ กระเหรี่ยงมอญ หรือกลุ่มชาติพันธุ์มอญ ที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่อดีต รวมไปถึงกลุ่มแรงงานที่มาจากประเทศกัมพูชา ลาว เวียดนาม และอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งได้เข้ามาเป็นประชากรแฝงในจังหวัดปทุมธานี เป็นสิ่งที่นักเรียนคุ้นชิน รวมทั้งในโรงเรียนวัดแสงสรรค์ก็มีนักเรียนที่เป็นลูกหลานกัมพูชา พม่า เวียดนาม จึงเป็นความจำเป็นและความสำคัญ ที่นักเรียนเห็นและคุ้นชินต่อความเป็นอาเซียน และบริบทของคนที่อยู่รอบตัวเขาเหล่านั้น จึงเกิดคำถามต่อไปว่า นักเรียนที่เรียนจะเรียนรู้ต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้รอบตัวเขาได้อย่างไร ? ซึ่งในการเรียบเรียงบทความนี้จะได้ถ่ายทอดประสบการณ์ของการจัดการเรียนการสอนที่ดำเนินการอยู่มาแบ่งปันต่อไป

1.นิเวศการเรียนรู้ด้วยหนังสือและเอกสารจากห้องสมุด การจัดการเรียนรู้ภายในห้องสมุด ที่เชื่อมกับอาเซียนศึกษากับประวัติศาสตร์ อันประกอบด้วย (1) หนังสือสำหรับประวัติศาสตร์ และอาเซียนศึกษา (2) การจัดมุมอาเซียนศึกษา ที่สร้างกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนศึกษาโดยตรง (3) การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ภายในห้องสมุด (4) การแสวงหาชุดกิจกรรมออนไลน์เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และอาเซียน (5) การศึกษาเชิงปฏิบัติ หรือเชิงกิจกรรมเกี่ยวกับอาเซียนศึกษา/ ประวัติศาสตร์โดยตรง โดยใช้ห้องสมุดโรงเรียนเป็นฐานในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ เป้าหมายเพื่อรู้จากเอกสาร และหนังสือที่มีอยู่ในห้องสมุด สนใจ ค้นคว้า เข้าใจ และกำหนดการเรียนรู้เชิงกว้างต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในวิจัยเรื่อง พื้นที่การเรียนรู้สำหรับผู้เรียนยุคดิจิทัลในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา (จุโรจน์ แก้วอุไร และ ชโร

ซีนีย์ ชัยมินทร์, 2562) และงานวิจัยเรื่อง ห้องสมุดดิจิทัลกับอีเลิร์นนิ่งสำหรับเด็ก (สุภาพ กัญญาคำ, 2010) ที่ห้องสมุดและทรัพยากรในห้องสมุด จะเป็นช่องทางสำคัญในการเรียนรู้ และเป็นเครื่องสนับสนุนการเรียนการสอนได้อย่างสำคัญ

ภาพที่ 1 การจัดการนิเวศทางการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และอาเซียนศึกษา
(ภาพ ห้องสมุดโรงเรียนแสงสรรค์, 10 มีนาคม 2561)

2. การสอนด้วยข้อมูลจากข้อมูลเชิงประจักษ์ หมายถึง การจัดการสอนผ่านข้อมูลที่มีอยู่ในห้องสมุด ข้อมูลที่อยู่รอบตัวนักเรียนภายใต้กรอบ **“นิเวศการเรียนรู้”** ทำให้การเรียนการสอนมีความชัดเจน และทำให้นักเรียนสะท้อนคิด เห็นได้จากหลักฐานเชิงประจักษ์ ทั้งในส่วนของแหล่งการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ อาทิ คลองต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน สัมพันธ์กับการบริหารระบบชลประทานเพื่อการเกษตรนับแต่ครั้งอดีต (จันทรา ทองคำภา และพันธวัศ สัมพันธ์พานิช, 2541) ชุมชนชาวมอญสามโคก ที่มีชื่อปรากฏอยู่ในพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาอยู่หลายฉบับ ที่กล่าวถึงการอพยพชาวมอญเข้ามาอยู่ที่สามโคก ในปี พ.ศ. 2203 สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ชาวมอญเมืองเมาะตะมะ ได้อพยพครัวเรือนหนีภัยสงครามเข้ามาประมาณ 10,000 คน ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านสามโคก (สุวิวัฒน์ ธิติวัฒน์รัตน์, 2552) นับเป็นครั้งแรกที่ชาวมอญได้เข้ามาตั้งบ้านเรือนบ้านสามโคกจากบันทึก ของฝรั่งต่างชาติ ที่เข้ามาค้าขาย ยังปรากฏในแผนที่แสดงเส้นทางแม่น้ำจากทะเลอ่าวไทยถึงกรุงศรีอยุธยาซึ่งเขียนโดย “มองซิเออร์ เดอ ลามาร์” (Monsieur de Lamare) (พิพัฒน์ กระแจะจันทร์, 2560) ได้บันทึกชื่อหมู่บ้านในสมัยอยุธยาที่ทั้งสองฝากฝั่งลำน้ำเจ้าพระยา โดยเฉพาะแผนที่ชาวฮอลันดา เขียนขึ้นในปี ค.ศ.1326 ตรงกับแผ่นดินพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ พ.ศ. 2269 ได้เขียนภาพสัญลักษณ์ เป็นรูปภาพประกอบ ในแผนที่ เช่น ภาพบ้านเรือน วัด โบสถ์ วิหาร เจดีย์ วัง กำแพงเมือง ป้อม หรือชุมชนชาวมอญในเขต

พื้นที่อื่นของจังหวัดประทุมธานี แหล่งข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ และอาเซียนว่าด้วยชาติพันธุ์ หรือความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ที่มาจากรัฐ หรือกลุ่มชนที่มาจากพม่า สัมพันธ์กับไปชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ในปัจจุบัน ที่มีกลุ่มประชากรแฝงจากประเทศเพื่อนบ้านทั้งลาว กัมพูชา เวียดนาม พม่าและกลุ่มชาติพันธุ์จากพื้นประเทศพม่า อาทิ ไทใหญ่ กระเหรี่ยง มอญ เป็นต้น ที่เข้ามาเป็นประชากรแฝงในฐานะแรงงานเขตตลาดไท หรือโรงงานต่าง ๆ หรือใกล้โรงเรียนวัดแสงสรรค์ นัยหนึ่งคือการเรียนรู้ อีกนัยหนึ่งเป็นการเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ในชั้นเรียนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และอาเซียนศึกษาได้ด้วย

3. สอนด้วยวีดิทัศน์และสื่อเสียงภาพในระบบเดิม การใช้วีดิทัศน์ในรูปแบบ CD ในรูปแบบสารคดี ที่เป็นเรื่องนั้น ๆ ตามกรอบ และขอบข่ายเนื้อหาวิชา เช่น ประวัติศาสตร์ไทย ประวัติศาสตร์บูรพกษัตริย์ ที่นักเรียนฟังศึกษาในรูปแบบสารคดี หรือการเล่าเรื่องผ่านรูปแบบการ์ตูน ได้นำสื่อในรูปแบบวีดิทัศน์มาเป็นอุปกรณ์และเครื่องมือในการช่วยสอนให้กับนักเรียน ซึ่งผลเชิงประจักษ์ทำให้นักเรียนมีความสนใจมากขึ้น จะมีสื่อชนิดต่าง ๆ ที่เป็นวีดิทัศน์ ในระบบเดิมที่มีเป้าหมายเพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ให้สำหรับนักเรียน หรือเด็กนักเรียน ได้เรียนรู้ เช่น ชุดประวัติศาสตร์ไทย ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน เมื่อถึงเวลาการเรียนรู้จะใช้ฐานของห้องสมุดเป็นแหล่งการเรียนรู้ผ่านชุด CD DVD หรือสื่อมัลติมีเดียร่วมกันให้กับนักเรียน

4. สอนด้วยระบบออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบของคลิปเสียง ภาพนิ่ง ประกอบ ที่จะช่วยเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย และการเรียนรู้ในด้านอาเซียนศึกษา ดังนั้นระบบออนไลน์โดยเฉพาะในห้องการเรียนรู้คอมพิวเตอร์ Internet ซึ่งทางโรงเรียนและห้องสมุดได้ติดตั้งเพื่อช่วยสืบค้นสำหรับนักเรียน ทั้งสื่อช่วยสอน ช่วยการเรียนรู้ในห้องสมุด จึงนับเป็นอุปกรณ์สำคัญ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ กรณีในห้องสมุดโรงเรียน ครูบรรณารักษ์ และยุวบรรณารักษ์จิตอาสา ได้มาช่วยแนะนำ การค้นคว้าสืบค้น ผ่านระบบออนไลน์ ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้านอาเซียนศึกษา ด้านประวัติศาสตร์เฉพาะเรื่องเฉพาะทางที่นักเรียนสนใจ และอยู่ในแบบเรียน ดังนั้นระบบออนไลน์ (Internet Online) และเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีอยู่จึงเป็นสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ทำให้ระบบนิเวศการเรียนรู้และองค์รวมของการเรียนรู้ได้กลายเป็นส่วนสนับสนุนให้

เกิดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนวัดแสงสรรค์ จ.ปทุมธานีโดยตรงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ปรากฏในงานวิจัยของ ปณิตตา อินทรักษา (2562) ในเรื่อง การจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อสังคมออนไลน์ ที่ให้ข้อมูลว่า

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และมีบทบาทที่สำคัญในฐานะการเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ พัฒนาการศึกษาและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพสูงกว่าการเรียนรู้ที่ไม่ใช้เทคโนโลยี เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ และประหยัดเวลาในการจัดการเรียนการสอนทั้งนี้ในการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์นั้นผู้สอนและผู้เรียนสามารถใช้การติดต่อสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แสวงหาความรู้ได้ทันทีทุกเวลาเกิดการเรียนรู้ ตลอดชีวิต เกิดองค์ความรู้ใหม่ และเสริมสร้างทักษะการใช้ชีวิตภายใต้ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ทันสมัย นอกจากนี้ความรวดเร็วของระบบเครือข่าย จำนวนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ การให้บริการแหล่งข้อมูลสารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า ยังมีส่วนช่วยส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งภายใต้การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์นั้นผู้สอนและผู้เรียนจะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ด้วย

รวมทั้งในงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรม เรื่อง สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอนสำหรับพนักงานครูในสังกัดเทศบาลนครสวรรค์ (ศันสนีย์ สังสรรค์อนันต์, 2561) ที่สะท้อนผลการศึกษาโดยเล็งเห็นว่าการจัดการศึกษา หรือการใช้ระบบออนไลน์เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งในแนวทางดังกล่าวเป็นสิ่งที่ถูกประยุกต์และบูรณาการเพื่อใช้เป็นส่วนสนับสนุนการเรียนรู้ที่โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จ.ปทุมธานี ด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 2 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนศึกษา

(ภาพ โรงเรียนวัดแสงสรรค์, 10 มีนาคม 2561)

5.การทำกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมเสริมทักษะ และการเรียนรู้ ในหมวดประวัติศาสตร์ และอาเซียนศึกษา เช่น การนำนักเรียนศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การพาชม วัดโบสถ์ หรือ วัดหลวงพ่โตองค์ใหญ่ เป็นวัดที่มีรูปปั้นขนาดใหญ่ของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ประดิษฐานอยู่ มีคนมากราบไหว้สักการะบูชากันมากมาย วัดเจดีย์หอยเป็นวัดที่มีเจดีย์ก่อสร้างด้วยฟอสซิลเปลือกหอยแปดล้านปี ตกแต่งเป็นศิลปะแบบมอญ (ละเอียด ขจรภัย, 2562) วัดเจดีย์ทอง ตั้งอยู่ที่ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก เอกลักษณ์ของวัด คือ เจดีย์ทรงรามัญ เป็น เจดีย์สีทอง สร้างในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์โดยชาวมอญประมาณ 160 ปีก่อน เป็นสถาปัตยกรรมมอญที่เลียนแบบมาจากเจดีย์จิตตะกองของพม่า ที่เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชาติ รวมไปถึงการเสนอข้อมูลเกี่ยวกับชาวมอญสามโคก ที่มีหลักฐานว่าเชื่อมโยงกับรัฐมอญนับแต่อดีต มีพื้นที่ตั้งอยู่ในประเทศอาเซียนอย่างพม่าในปัจจุบัน เพื่อเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ของชาวมอญอื่นในสมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี และบริเวณใกล้เคียง รวมไปถึงการให้ข้อมูลเกี่ยวกับพม่า กัมพูชา (เขมร) และลาว ด้วยเหตุผลว่านักเรียนจะเห็นชุมชนในรูปแบบประชากรแฝงในบริเวณใกล้โรงเรียนที่เป็นแรงงานข้ามชาติ ที่พบว่ามิข้อมูลว่าในเขตจังหวัดปทุมธานี มีแรงงานข้ามชาติ ในนามของคนที่มาจากประเทศอาเซียน มาเป็นประชากรร่วมสังคมและชุมชน รวมทั้งในโรงเรียนวัดแสงสรรค์เอง ก็มีนักเรียนที่มีพ่อแม่เป็นแรงงานข้ามชาติและได้สิทธิ์เข้ารับการศึกษาตามสิทธิ์ขั้นพื้นฐานอันจะพึงได้ต่อการเข้ารับการศึกษา ซึ่งนัยหนึ่งคือวัดอุทิศและนิเวศแหล่งการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในนามอาเซียนศึกษา และประวัติศาสตร์ชุมชนแบบเชื่อมโยงได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในงานวิจัยเรื่อง การศึกษา

ทักษะการคิดวิเคราะห์จากการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน วิชาประวัติศาสตร์ ส31103 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (พิศมัย เดิมสันเทียะ และ ลัดดา ศิลาน้อย, 2555) หรือในงานวิจัยเรื่อง ผลการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์เรื่อง ประวัติศาสตร์อาเซียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านปราสาท จังหวัดศรีสะเกษ (สุพัตรา คำสุข, สิริวรรณ ศรีพหล และสมประสงค์ น่วมบุญลือ, 2012) ที่ใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้เชิงพื้นที่เป็นฐานการเรียนรู้และการวิเคราะห์แบบเชื่อมโยงต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และอาเซียนศึกษา

ภาพที่ 3 นิเวศการเรียนรู้และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ภายในห้องสมุดโรงเรียนวัดแสงสรศักดิ์ (ภาพ โรงเรียนวัดแสงสรศักดิ์, 10 มีนาคม 2561)

ถอดประสบการณ์วิธีการสอนประวัติศาสตร์และอาเซียนศึกษา

สะท้อนผลเชิงประจักษ์ ทำให้เห็นว่านักเรียนมีพัฒนาการเป็นตามความคาดหวัง เป็นประสบการณ์ตรงที่นักเรียนเองได้ประสบ และสะท้อนผลจากการสังเกต จากครูผู้ทำหน้าที่สอน หรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้เห็นว่าผลเชิงประจักษ์ต่อการสอนในรูปแบบที่กำหนดทำให้เกิดการเรียนรู้เชิงประจักษ์ได้ คือ

1. ประสบการณ์ตรงจากการสอนแบบบูรณาการ เป็นการบูรณาการกับข้อมูลในเชิงพื้นที่ที่เรียกว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่น บูรณาการกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กรณีเกี่ยวกับอาเซียนในรอบ ๆ ตัวนักเรียนที่เริ่มจากเพื่อนของเราเป็นชาวเวียดนาม เพื่อนของเราเป็นชาวมอญ เพื่อนของเรามาจากประเทศพม่า เป็นต้น จากนั้นโยงเข้าหาข้อมูล และเรื่องที่สอดคล้องกับบริบทของการสื่อสาร ทำให้เห็นภาพลักษณ์ได้ชัดเจนขึ้นเกี่ยวกับการเรียนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดใกล้เคียงเช่น

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สอดคล้องกับวไลลักษณ์ พัสตร (2553) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ตรงจากการศึกษา และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) กล่าวว่าแหล่งเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้และทักษะกระบวนการต่าง ๆ โดยสอดคล้องกับบอนเวลล์และเอลสัน (Bonwell & Eison, 1991) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบบูรณาการ การมีส่วนร่วม และ Active Learning เป็นกลไกสำคัญที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตาพัชญ์ ไชยสิทธิ์ (2558) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นปฏิบัติในรายวิชาการระบบสารสนเทศสำนักงานอัตโนมัติในงานธุรกิจของนักศึกษาภาคปกติ ชั้นปีที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ด้วยเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ เท่ากับร้อยละ 85 ซึ่งสูงเกินร้อยละ 70 และสอดคล้องกับงานวิจัยของญาณัญญา ศิริภักดิ์ธาดา (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในการเรียนวิชาหลักการตลาดโดยการสอบแบบมีส่วนร่วม (Active Learning) ที่ผลการศึกษาสะท้อนผลการศึกษาว่าทำให้เกิดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ซึ่งนัยหนึ่งเป็นการบูรณาการการเรียนรู้ทั้งในส่วนของสถานที่เพื่อการเรียนรู้ วิธีการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลเป็นการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนได้โดยตรง

2. ประสบการณ์ตรงจากการเรียนรู้ผ่านข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ การใช้แหล่งข้อมูลที่ว่าด้วยประวัติท้องถิ่น หรือประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ปรากฏในหลักทางทางประวัติศาสตร์ เช่น คลอง 2 ที่อยู่หน้าโรงเรียนวัดแสงสรรค์ ที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์และพัฒนาการของระบบชลประทาน (จันทรา ทองคำเกา, พันธุ์ศ สัมพันธ์พานิช, 2541) รวมไปถึงการตั้งถิ่นฐานของชุมชนที่เห็นด้วยตา หรือพบเห็นได้ทั่วไป ดังปรากฏในงานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการตั้งถิ่นฐานชุมชนที่สอดคล้องกับการคงอยู่ของมรดกวัฒนธรรมในจังหวัดปทุมธานี กรณีศึกษา : เทศบาลนครรังสิต เทศบาลเมืองบึงยี่โถ และเทศบาลเมืองท่าโขลง” (พุดพัฒนา คำนวณพิทักษ์ และ มนูญญา คำวิระพิทักษ์, 2563) ที่ให้ข้อมูลว่า “รูปแบบการตั้งถิ่นฐานจากอดีต เป็นตามเส้นทางคมนาคมทางบกและทางน้ำโดยเฉพาะริมคลองรังสิตประยูรศักดิ์ ซึ่งเป็นมรดกวัฒนธรรมสำคัญในพื้นที่ มีการผสมผสานกับแบบรวมกลุ่ม

โดยมีศาสนสถานเป็นศูนย์กลาง ได้แก่ มัสยิด วัดเขียนเขต และวัดมูลจินดาราม และการขยายตัวตาม แหล่งกลางด้านเศรษฐกิจชุมชน และด้านสถาบันการศึกษา ปัจจัยประกอบด้วย การคมนาคมขนส่ง การบริการโครงสร้างพื้นฐานและอิทธิพลของสภาพแวดล้อมส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน และการเลือนหายของคุณค่ามรดกวัฒนธรรมดั้งเดิม เพื่อรักษาคุณค่ามรดกวัฒนธรรมให้คงอยู่” สอดคล้องกับงานวิจัยของศศิพัชร จำปา (2559) ได้ทำการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์เกิดขึ้น มีคะแนนในการประเมินความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของรสิตา รักสกุล และคณะ (2558) ได้ทำการศึกษาสัมฤทธิ์ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยใช้ Active Learning ของนักศึกษาในรายวิชาการบริหารจัดการยุคใหม่และภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้ Active Learning มีคะแนนจากการทดสอบสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. ประสบการณ์ตรงผ่านการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงสัมพันธ์กับข้อมูล จากประสบการณ์ที่นักเรียนเห็น สะท้อนคิด ส่งผลเป็นความรู้ความคิด ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ และทำให้เกิดความเข้าใจต่อความรู้เชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้นด้วย วัดไถ่บ้าน มัสยิดไถ่บ้าน ประเพณีที่วัดไถ่โรงเรียน การไปยังแหล่งการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ท้องถิ่น ชุมชนอื่น ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น ห้องสมุดจัดกิจกรรม โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น วันอาเซียน วันชาติอาเซียน วันสำคัญของชาติ วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ หรือวันพระราชสมภพ บุรพคุณชัตริย์ หรือวันสำคัญทางรัฐชาติ ที่ล้วนเป็นนิเวศการเรียนรู้ ที่สามารถนำมาเป็นส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้ ประหนึ่งเป็นเหตุการณ์ที่นักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรง จากนั้นถูกนำมาเป็นความทรงจำร่วม และพัฒนาเป็นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ โดยผู้สอน หรือครู ได้ดำเนินการเสริมความรู้ อธิบายความรู้ทำให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการค้นคว้าในห้องสมุดเพิ่มขึ้น ผ่านการศึกษาเพิ่มเติมจากระบบออนไลน์ โดยครูประจำชั้น หรือครูบรรณารักษ์ ยุวบรรณารักษ์ในห้องสมุด ได้ส่งเสริมกระตุ้นการเรียนรู้เหล่านี้

ประหนึ่งเป็นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมในแบบ Active Learning โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในแบบ
นิเวศการเรียนรู้ ที่สังเกตเห็นได้ว่าผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เป็นอย่างดี ได้ลงมือ
ปฏิบัติจริงจากการศึกษาค้นคว้า มีการซักถาม สนใจกับการทำกิจกรรม มีบรรยากาศใน
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี เกิดความสนุกสนาน จากนิเวศการเรียนรู้หรือการไปใน
สถานที่จริงรอบตัวนักเรียน หรือทางโรงเรียนจัดศึกษาในพื้นที่นั้น ๆ ดังที่ พรทิพย์ วงศ์
ไพบุลย์ (2560) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ได้สร้างบรรยากาศ
ในการเรียนให้ผู้เรียนกล้าพูด กล้าตอบและมีความสุขทุกการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศของ
การมีส่วนร่วม การอภิปราย และการเจรจาโต้ตอบ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับ
ผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิพัชร จำปา (2559) ได้ทำการ
พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์
เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์ พบว่า ผู้เรียนมีสำนึกรักถิ่นท้องถิ่นในระดับ
มากที่สุด และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบอยู่ในระดับมาก

4. ประสบการณ์ตรงผ่านการเห็นสู่ความรู้พัฒนาเป็นความเข้าใจ จากข้อสรุป
นี้เห็นชัดว่านักเรียนเข้าใจคำว่าความเป็นมาของอดีต เข้าใจเกี่ยวกับคนอื่น ที่นอกจากตัว
นักเรียนที่อยู่รอบตัว กรณีมีเพื่อนที่มีพ่อแม่เป็นชาวเวียดนาม เป็นพม่า เป็นกัมพูชา แต่เขา
คือเพื่อนที่ร่วมเรียน ร่วมชั้นเรียน ร่วมโรงเรียน ร่วมทำกิจกรรม และมีครูผู้สอนคนเดียวกัน
ทัศนคติเหล่านี้ทำให้เกิดความเข้าใจ เห็นความแตกต่างเป็นการเรียนรู้ เข้าใจต่อวิถีที่
แตกต่าง ดังนั้นสิ่งที่เห็นโดยนักเรียน สัมผัส รับรู้โดยนักเรียน กลายเป็นช่องทางการเรียนรู้
จนกระทั่งกลายเป็นการปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกัน รวมถึงกรณีข่าวที่นักเรียนรับประทานใน
แต่ละวัน ผสมรวมกับคลองรังสิต ผสมรวมกับคลอง 3 หน้าโรงเรียน และเชื่อมโยงไปสู่
ประวัติศาสตร์ใกล้ตัวว่า สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม มีการขุดคลองเพื่อทำชลประทาน
พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรในอดีตนับแต่สมัยรัชกาลที่ 5 จึงทำให้มีคลองหน้าโรงเรียน
วัดแสงสวรรค์ เชื่อมกับคลองรังสิตมีประวัติและความเป็นมา วัดแสงสวรรค์ตั้งอยู่ติดกับ
โรงเรียนเป็นวัดที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนชาวพุทธ มีประวัติการตั้งชุมชนและศาสนามาแต่
อดีต เพื่อนักเรียนเวียดนามของเราหนึ่งคน นับถือศาสนาคริสต์ เชื่อมไปสู่การเรียน
ประวัติศาสตร์อาเซียนได้รับอิทธิพลทางศาสนาในช่วงที่อังกฤษเข้าไปปกครองประเทศ
เวียดนามเป็นอาณานิคมและส่งต่อมาสู้พลเมืองส่วนหนึ่งให้นับถือศาสนาคริสต์ เป็นต้น

ดังนั้นจากภาพรวมของการถอดการเรียนรู้ผ่านพัฒนาการของการสอน การจัดการเรียนการสอนด้านอาเซียนศึกษาและประวัติศาสตร์ ซึ่งนับเป็นวิธีการหนึ่ง ๆ ในหลากหลายวิธีที่ทำให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนมีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้และการเรียนรู้ที่ส่งผลเป็นการเรียนรู้ที่มีความชัดเจนแม่นยำ จนกระทั่งกลายเป็นส่วนสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันสำหรับตัวนักเรียนเองด้วย

บทสรุป

จากการเรียนการสอนประวัติศาสตร์เริ่มจากท้องถิ่น และนิเวศการเรียนรู้สู่เชื่อมโยงความเป็นอาเซียนทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจสำหรับนักเรียน รวมทั้งการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นเรียน การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมห้องสมุดยุวบรรณารักษ์ส่งเสริมการเรียนรู้ และประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับห้องสมุดและการเรียนรู้ในห้องสมุด และกิจกรรมวันอาเซียนของโรงเรียน การศึกษาเชิงพื้นที่ของนักเรียนในวัดในชุมชนและแหล่งการเรียนรู้ประวัติศาสตร์อื่น ๆ เช่น นำนักเรียนทัศนศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และที่อื่น ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นส่วนสำคัญทำให้เกิดการเรียนรู้จากข้อมูลเชิงประจักษ์ใกล้ตัว นับแต่การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ใกล้ตัวที่เรียกว่าประวัติศาสตร์ชุมชน เชื่อมไปจนถึงประวัติศาสตร์ชาติ หรือขยายขอบเขตไปจนถึงประวัติศาสตร์ที่เนื่องด้วยรัฐชาติในแบบประชาคมอาเซียน ความเชื่อมโยงจึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียนของโรงเรียนวัดแสงสรรค์ ซึ่งได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนทำให้เกิดการเรียนรู้และเป็นพัฒนาการของการเรียนรู้ในองค์รวมอยู่ โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้เกิดกระบวนการของการขับเคลื่อนจนกระทั่งกลายเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ทั้งในส่วนการใช้ห้องสมุดเป็นฐานในการเรียนรู้ เพื่อรองรับการปรับตัวภายใต้การเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนผ่านในยุค Digital รวมถึงการเรียนรู้เพื่อรองรับอนาคตที่กำลังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในสมัยปัจจุบันด้วยเช่นกัน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- จิตาพัชญ์ ไชยสิทธิ์. (2558). *Active Learning: การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ*. นครสวรรค์: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- จันทร์ ทอคำเกา, พันธวิศ สัมพันธ์พานิช (2541). *รูปแบบการใช้น้ำในเขตคลองชลประทานรังสิตใต้* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ญาณัญญา ศิรภัทร์ธาดา. (2553). *การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในการเรียนวิชาหลักการตลาดโดยการสอนแบบมีส่วนร่วม (Active Learning)* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ธนา นิลชัยโกวิทย์ และอดิสร จันทร์สุข. (2552). *ศิลปะการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง: คู่มือกระบวนการจิตตปัญญา*. นครปฐม: ศูนย์จิตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปณิตตา อินทร์รักษา.(2562). การจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อสังคมออนไลน์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*. 21 (4), 357-365.
- พุ่มพัฒน์ คำวชิระพิทักษ์, มนูญญา คำวชิระพิทักษ์. (2563). รูปแบบการตั้งถิ่นฐานชุมชนที่สอดคล้องกับการคงอยู่ของมรดกวัฒนธรรมในจังหวัดปทุมธานี กรณีศึกษา: เทศบาลนครรังสิต เทศบาลเมืองบึงยี่โถ และเทศบาลเมืองท่าโขลง. *วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล*. 31 (2), 34-49.
- พรทิพย์ วงศ์ไพบูลย์. (2560). การเรียนรู้เชิงรุกและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Active Learning). *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*, 8(2), 327-336.
- พิพัฒน์ กระแจะจันทร์. (2560). การค้าในเมือง กับ มองซิเออร์เดอ ลามาร์วิศกร ฝรั่งเศสผู้ออกแบบป้อม กำแพงเมืองในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์. *วารสารวิจิตรศิลป์*. 8 (2),185-264.
- พิศมัย เดิมสันเทียะ, ลัดดา ศิลาน้อย. (2555). การศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์จากการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน วิชา

- ประวัติศาสตร์ 331103 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 6 (3), 91-99.
- รลิตา รักสกุลและคณะ. (2558). *สัมฤทธิ์ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยใช้ Active Learning ของนักศึกษาในรายวิชาการบริหารจัดการยุคใหม่และภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี* (รายงานการวิจัย). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- รุจโรจน์ แก้วอุไร, ชโรชนี๋ ชัยมินทร์. (2562). พื้นที่การเรียนรู้สำหรับผู้เรียนยุคดิจิทัลในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 21(4), 366-378.
- ละเอียด ขจรภักย์. (2562). รูปแบบการสื่อสารเพื่อจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแบบร่วมมือทุกภาคส่วนในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*. 13 (1), 126-140.
- วไลลักษณ์ พัสดร. (2553). *การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป โดยบูรณาการ แหล่งเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงเคียงคู่เพชรบุรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านลาดวิทยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต)*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศศิพัชร จำปา. (2559). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้ แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์*. *วารสาร Veridian E- Journal Silpakorn University สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 9(2), 1158-1171.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และดารณี คำวังนัง. (2545). *ชุดพัฒนาสู่มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน: สอนเด็กให้คิดเป็น*. กรุงเทพฯ: เสริมสิน ปริเพรส ชีสเท็ม.
- คันสนีย์ สังสรรค์อนันต์. (2561). *การพัฒนาชุดฝึกอบรม เรื่อง สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอนสำหรับพนักงานครูในสังกัดเทศบาลนครสวรรคร์*. *Veridian E- Journal, Silpakorn University (ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ)*. 11 (3), 3207-3227.

สุพัตรา คำสุข,สิริวรรณ ศรีพหล,สมประสงค์ น่วมบุญลือ.(2012). ผลการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ประวัติศาสตร์อาเซียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านปราสาท จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 1(2),55-62.

สุภาพ กัญญาคำ. (2010). ห้องสมุดดิจิทัลกับอีเลิร์นนิ่งสำหรับเด็ก. *วารสารสารสนเทศศาสตร์*, 28(1), 81-92

สุวิวัฒน์ ธิติวัฒน์รัตน์. (2552).ศึกษาบทบาท สถานภาพ และกิจกรรมของดนตรีปีพาทย์มอญ ในสังคมและวัฒนธรรม จังหวัดปทุมธานี. *วารสารดนตรีรังสิต*. 4(2), 40-50.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *แหล่งเรียนรู้โรงเรียนดีใกล้บ้าน*. กรุงเทพฯ: เสนาธรรม.

อุดม เขยกิจวงศ์. (2545). *หลักสูตรท้องถิ่น ยุทธศาสตร์ การปฏิรูปการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร.

Bonwell, C.C. and Eison, J.A. (1991). *Active Learning Creating Excitement in The Classroom*. ASHEERIC Education Report. Washington DC: The George Washington University.